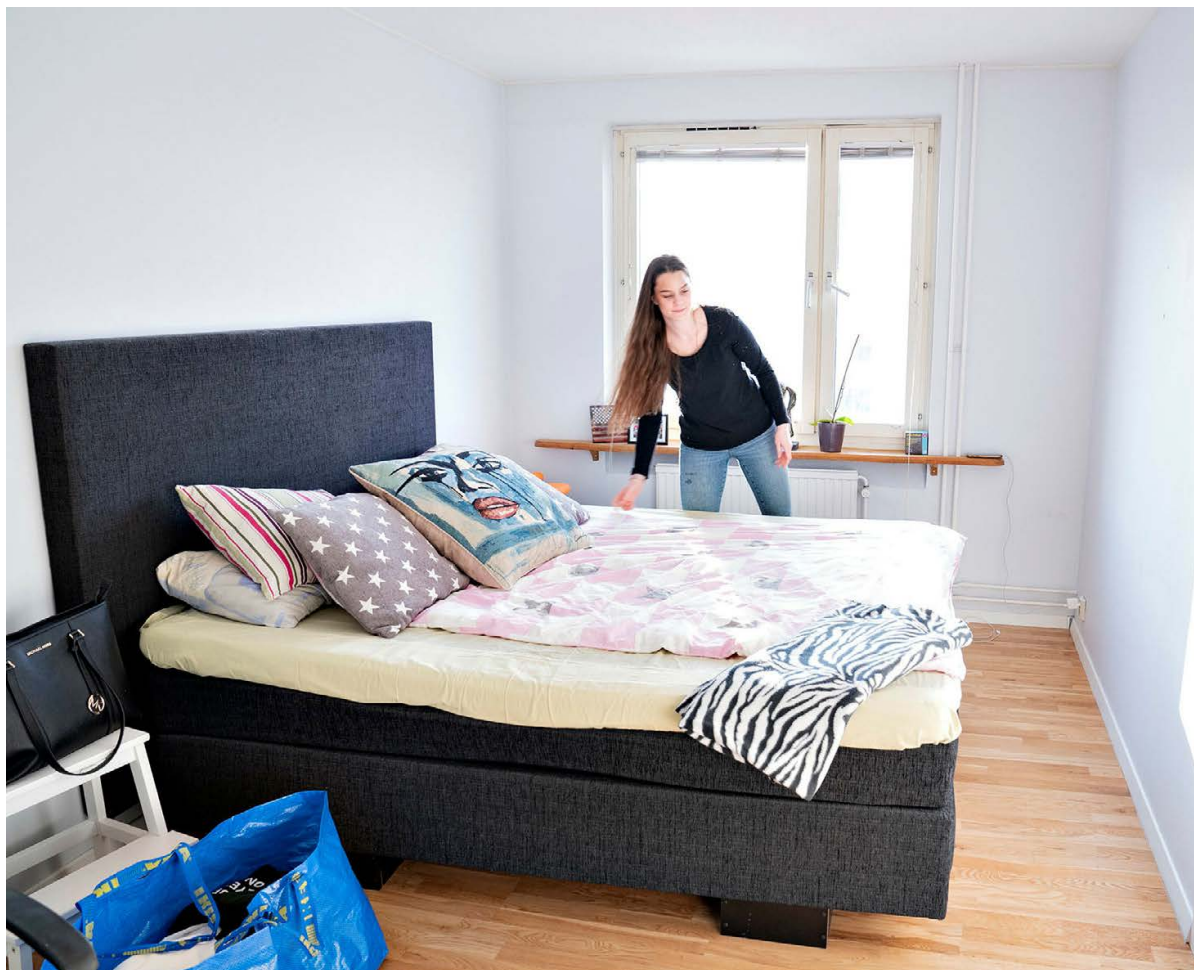

Lördag

EN EGEN BOSTAD

Ema Jusupovic flyttade till egen lägenheten i november förra året. Inredningsprocessen har börjar, men hon ser fram emot att verkligen få sätta sin egen prägel på lägenheten.

”Nu sparar jag varenda

Tjugoåriga Ema Jusupovic har nyligen flyttat hemifrån. Det innebär att hennes självständighet och intresse för ekonomi kommer väl till pass. Men mycket är fortfarande nytt och kräver en annan sorts ansvarstagande.

■ I november förra året flyttade Ema Jusupovic från sitt barndomshem i Helsingborg till en lägenhet i Arlöv.

Vi sitter i det nyrenoverade köket som har blanka, vita köksluckor och en högteknologisk ugn som hon inte helt lärt sig hantera än. Ema serverar starkt,

bosniskt kaffe och berättar att det kommer ta lite tid innan hon känner sig hemma, lägenheten har nämligen tidigare tillhört hennes farbror.

– I början kändes det som jag behövde tippa på tå. Det finns en vägg som jag verkligen vill måla om, men jag har fortfarande

inte riktigt vågat ta tag i det.

Lägenheten är en tvåa på sextio kvadratmeter och ligger på åttonde våningen. Ema Jusupovic hade själv sparat ihop till kontantinsatsen men fick hjälp av sin pappa när det kom till bolånet.

”Jag älskar allt som rör pengar. Det kanske låter ytligt, men jag tycker det är jätteintressant.”

Ema Jusupovic studerar affärsjuridik i Lund.

Det här är hennes första egna lägenhet. Men för tre år sedan packade hon väskorna för ett utbytesår i USA där hon gick i skolan i Iowa och bodde hos en värdfamilj.

När hon kom hem från USA möttes hon av dystra besked. Hennes föräldrar skulle skilja sig och sälja huset, och det blev dags att välja om hon skulle flytta hemifrån. När hennes farbror berättade att hon kunde få köpa lägenheten han skulle flytta ifrån kändes det som ett självklart val, även om det blev abrupt.

– Jag hade inte planerat att flytta hemifrån förrän jag var klar med mina studier, men jag kunde ju inte

få en bättre chans än så här.

Ema Jusupovic studerar affärsjuridik vid Lunds Universitet och arbetar extra på Intersport. Hon längtar tills hon slipper arbeta deltid – att ha fasta utgifter men en osäker inkomst är en påtaglig stressfaktor.

I framtiden vill hon bli advokat än, och jag kan inte skippa rättvisa när jag säljer en tröja. Men jag älskar allt som rör pengar. Det kanske låter ytligt, men jag tycker det är jätteintressant.

– Jag är ju inte advokat än, och jag kan inte skippa rättvisa när jag säljer en tröja. Men jag älskar allt som rör pengar. Det kanske låter ytligt, men jag tycker det är jätteintressant.

Tidigare studerade hon

”Vår hjärna är fantastisk, men inte just med pengar. Det är därför man behöver sätta sig ner och göra det här tråkiga ibland. Gå emot sin natur lite.”

Vår ständershjärnas tänkande är baserat på känslor och intuition, vilket inte är optimalt för kloka ekonomiska beslut, menar Christina Sahlberg, sparekonom.

En del av Ema Jusupovics tillhörigheter är begagnade och har tillhört hennes bror eller barnomslem. Sofan och soffbordet har köpts på Blocket.

TIPS - FEM STEG TILL EN BUDGET

1 Börja med att skriva ner vilka inkomster du har. Är du osäker så logga in på din bank och se vad du i genomsnitt får in varje månad.

2 Titta igenom kontoutdragen från ett år tillbaka för att få koll på hur mycket du spenderar varje månad och på vad.

3 När du har siffrorna framför dig så fundera på om det stämmer överens med hur du vill spendera dina pengar. Finns det några kostnader du vill minska ner på eller ta bort? Kan du få in mer pengar på något sätt?

4 Gå in på Konsumentverkets budgetverktyg och fyll i siffrorna i budgetkalkylen. På så sätt kan du få ett helhetsgrepp om din ekonomi.

Börja spara när du har gjort en budget. Du bör ha ett buffertsparande och ett långsiktigt sparande.

Börsinvestera? Att månadsspara i en global indexfond räcker oftast. Tänk långsiktigt – pengarna ska inte behövas inom tre år.

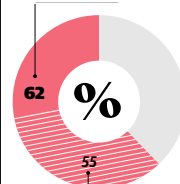
5 Gå kontinuerligt igenom din budget, och uppdatera den om du gör några förändringar som påverkar din ekonomi.

■ Källa: Boken ”Egen ekonomi” av Christina Sahlberg och Konsumentverket.se.

FAKTA - NÄR FLYTTAR VI?

■ I Sverige flyttar unga hemifrån relativt tidigt jämfört med många andra länder. Normen har i mer än 30 år varit att flytta i tidiga 20-årsåldern.

Andel svenska 20-åringar som bodde hemma 2019.

Andel män bland de hemmaboende.

■ I Italien och Spanien bor nästan 90 % av unga i åldern 18-24 med föräldrarna. I åldern 25-35 är motsvarande andel mellan 30 och 40 %.

■ Källa: SCB

Ekonomien: Spara tidigt är nyckeln

■ Börja spara i tid, var försiktig när du lånar pengar och gör en budget. Det säger sparekonomen Christina Sahlberg är några av de viktigaste hållpunkterna när du ska flytta hemifrån.

Enligt en studie från Finansinspektionen finns det omfattande brister i kunskapen om privatekonomi hos unga, speciellt i samband med att de ska flytta hemifrån. Försäkringar och lån är de områdena de flesta kan minst om.

Christina Sahlberg är aktuell med boken ”Egen ekonomi”. Med den vill hon hjälpa unga till bättre privatekonomi, i synnerhet när de flyttar hemifrån, får ett nytt jobb eller börjar plugga.

Ett stort fel många gör är att inte börja spara i tid, berättar Christina Sahlberg.

– När man är ung och har studiemedel eller tjänar ganska lite så vill man ha sina pengar att ha kul med. Och så glömmar man att det kommer en semester, eller att man behöver köpa en cykel.

Det i sin tur leder kanske till att man istället tar lån när man behöver lite extra pengar, eftersom det är ganska enkelt idag. Men, det är ingen god idé menar Christina Sahlberg.

– Många förstår inte hur dyrt ett lån kan bli. Man tänker att det bara är några procents ränta, så det

blir inte så stor skillnad. Men det blir väldigt dyrt i slutändan. Och det är aldrig kul att betala för något i efterhand.

Att börja spara lite och i tid, är nyckeln. Det är dessutom bra att ha två sparanden – en buffert för att använda till roliga eller akuta saker, och ett mer långsiktigt sparande via fonder och aktier. Att investera på börsen kräver dock lite mer eftertanke.

– Låter det för bra för att vara sant, så är det nog det. Dina kompisar kan inte ge bra aktieråd. Lyssna, men gör din egen research.

Det dyraste misstaget man gör är att ta lån, för att sen investera på börsen. – Då är du riktigt illa ute och kan förlora allt, även pengar som inte är dina, vilket gör fruktansvärt ont. Du kan då behöva betala av på ett lån under en lång tid, kanske hela livet.

Om man tycker att privatekonomi är ångestladdad är Christina Sahlbergs bästa tips att börja med en liten sak. Annars kan det lätt bli så övermåktigt att det blir paralyserande. Börja med att skapa en enkel budget. Sen ett sparkonto, som det via autogiro förs över lite pengar till varje månad. Då är du igång, och kan sen förhoppningsvis göra en sak varje månad.

FELICIA L FRITHOF
felicia.l.frithof@hd.se

krona jag kan”

ekonomi vid Procvitas i Helsingborg, ett gymnasial som inte förväna- de hennes föräldrar eftersom hon började intressera sig för ekonomiska frågor redan som barn. När hon sommarjobbade satte hon in hela lönen på sparkontot, och medan hennes kompisar nu ser en bra lönemånad som ett tillfälle att få slösa lite extra så lägger hon undan överskottet direkt.

– Jag började spara när mamma köpte ett litet kassaskåp till mig när jag var tre år.

Nu har hon avancerat till lite mer sofistikerade spar- metoder. Hon har ett vanligt sparkonto som används

till resor eller om hon vill köpa något lite större, ett fondkonto som hon inte rör alls, och ett aktiekonto som hon tillåter sig själv experimentera med.

Det är lätt att slösa utan att man tänker på det, menar Ema Jusupovic. Numera behöver man inte ens ta med sitt kort för att handla, det går att betala med sin telefon eller sin Apple-klocka till exempel.

Förutom att kontinuerligt lära sig hur man på effektiva sätt sparar sina pengar har hon ett annat konkret tips för hur man minskar ekonomiångest och får koll på läget: gör en budget.

– Det låter klyschigt, men

det har verkligen varit A och O för mig. Jag har alltid tjänat pengar och kunnat göra vad jag vill med dem, men nu när jag behöver betala hyra, el och vatten har det varit väldigt skönt att veta hur mycket jag har över till andra saker. Det är tråkigt att göra en budget, men det tar fem minuter.

Att välja elavtal, internet- abonnemang och liknande var enligt Ema Jusupovic inte några större problem. Men något hon inte räknade med var hur dyrt det är med mat.

– Mina föräldrar har alltid skratat och varnat mig för hur det kommer att bli när jag flyttar hemifrån.

Nu sparar jag varenda krona jag kan.

Hennes framtidsvision innefattar att flytta tillbaka till USA, men till New York eller Boston. Först ska hon dock njuta av sin nyfunna frihet.

– Det bästa med lägenheten är att jag får göra exakt vad jag vill. Jag har sagt att jag aldrig ska vara läsk- och chokladfri här.

TEXT: FELICIA L FRITHOF
felicia.l.frithof@hd.se

FOTO: HUSSEIN EL-ALAWI
hussein.et-alawi@hd.se

CHECKLISTA - EGEN BOSTAD

- Om du funderar på att köpa bostad, så börja med att räkna på vad du har råd med och hur mycket du är beredd att lägga på din bostad varje månad.
- Gör en budget - pengarna ska räckta hela månaden.
- Var noga med att skriva ett hyresavtal med din hyresvärd.
- Anmäl din flytt till Skatteverket.
- Teckna en hemförsäkring och välj ett elavtal - glöm inte att undersöka vilka alternativ som finns eftersom priserna och vad de erbjuder kan skilja sig åt.
- Skaffa ett sparkonto med ränta.
- Har du en blivande sambo

så fundera på om ni vill skriva ett samboavtal eller behöver ett skuldebrev. Om ni är gifta kanske ni även vill skriva ett äktenskapsförord/eller ett testamente.

- Ska ni köpa något gemensamt som inte tillhör boendet (till exempel en bil), se till att båda står som ägare. Enligt sambolagen så delas bostaden och bohaget vid en eventuell separation, men för allt annat delas endast det som båda står som ägare till. Även om båda exempelvis har betalat för bilen, är det bara ägaren som som har rätt till den.
- Sift men inte minst - glöm inte brandvarnaren!